

УДК 811.11-112

ББК 81.432.1

ДІЄСЛОВО ЯК ГОЛОВНИЙ КОМПОНЕНТ ДІЄСЛІВНО-АДВЕРБІАЛЬНОГО КОМПЛЕКСУ

ВОСКРЕС А.А.

Київський національний лінгвістичний університет

У статті аналізується дієслово як головний компонент дієслівно-адвербіального комплексу, в якому адвербіалія виконує функцію обставини способу дії. Дієслово відіграє роль фільтра у визначенні потенційної можливості комбінування дієслова з адвербіалією способу дії. Саме семантика дієслова створює передумови відбору адвербіалій певних семантичних розрядів або, навпаки, блокує комбінаторику з тими чи іншими семантичними класами адвербіалій способу дії. Можливості комбінування встановлюються на основі імпліцитних верифікаційних параметрів, які виводяться із семантики дієслова.

Ключові слова: дієслівно-адвербіальний комплекс, адвербіалії способу дії.

The article deals with the verb as the basic component of “verb-adverbial” complex, in which the adverbial functions as a manner adverb. The verb serves as the filter for determining the potential ability of the verb to combine with the adverbial of manner. It is exactly the semantics of the verb which creates the prerequisite for selecting certain semantic classes of adverbials or, just on the contrary, for blocking combining with other semantic classes of adverbials. Potential combinability can be derived from implicit veridical parameters, being issued from the semantics of the verbs.

Key words: verbal-adverbial complex, adverbials of manner.

Диференціація лексики за семасіологічними розрядами і полями є універсальним способом структурування лексичного складу мов [11, с. 140]. Якщо, на думку Г.А. Уфимцевої, семантичні поля і лексико-семантичні групи навіть при розмитих межах “отримують свої назви”, можна, очевидно, зробити висновок, що самі ознаки є внутрішньою специфікою дієслів. Для виявлення таких внутрішніх особливостей необхідно дослідити, як функціонують різні лексико-семантичні групи дієслів в межах дієслівно-адвербіальних комплексів. Такий аналіз здійснюється у статті на основі комбінаторики дієслів з адвербіаліями способу дії у дієслівно-адвербіальних комплексах, відібраних з текстів давньоанглійського періоду.

Адвербіаліями можуть виступати прислівники давньоанглійської мови, а також форми давального відмінка, які оформлюються закінченнями (-um), рідше (-e) – їх ми називаємо “відмінковими”; набувають адвербіального значення в певних ситуаціях словосполученнями іменників (давального відмінка) з прийменниками, в якості яких вживаються різні прийменники, найчастіше вживаним є *mid [...] ond to Geatum spræc mid mildum wordum* (і заговорив з Геатами м’якими словами) [Вео, 1170].

Водночас функцію адвербіалій способу дії можуть виконувати підрядні речення, які в давньоанглійській мові приєднуються до головного речення сполучником *swa: [...] ond to Geatum spræc mid mildum wordum, swa sceal mon don* (і заговорив з Геатами м’якими словами, як це повинна робити кожна людина) [Вео, 1170].

Розряди адвербіалій способу дії за своєю структурною класифікацією об’єднуються у три групи: номінативні, фразові та клаузальні (підрядні речення).

Адвербіалії способу дії в англійській мові взагалі і в давньоанглійській мові зокрема підпорядковані дієслову. Таку конструкцію розглядаємо як **дієслівно-адвербіальний комплекс**, в якому дієслово визначає характер адвербіалії, тому суттєвою в аналізі адвербіалій

в давньоанглійській мові є проблема уточнення характеру зв'язку між двома компонентами дієслівно-адвербіального комплексу – дієсловом і адвербіалією. Зв'язок слів у реченні, за Г.Г. Почепцовим, реалізується на основі синтагматичних властивостей слів, які встановлюються при розгляді останніх як елементів синтагматичного ланцюжка. Значущими для опису при такому підході є валентнісні властивості, які потенційно належать слову як одиниці системи мови реалізуються при включенні слова у синтагматичний ланцюг речення [8, с. 10]. Завдяки своїм валентнісним характеристикам дієслово може сприяти сполученню з адвербіалією або, навпаки, блокувати таке сполучення.

Встановлення характеру взаємодій між дієсловом і адвербіалією способу дії та типу зв'язку між компонентами комплексу “дієслово – адвербіалія способу дії” в мові давньоанглійського періоду є необхідним, адже це явище може мати пряме чи опосередковане визначення до подібних утворень у сучасній англійській мові. І до сьогодні не з'ясованим залишається питання щодо визначення типу зв'язку між дієсловом і адвербіалією способу дії, зокрема дослідники вважають, що між компонентами встановлюється факультативні зв'язки [6], інші вбачають граматичні зв'язки між ними [9]. На нашу думку, такі зв'язки є асоціативно-семантичними, які в певних ситуаціях оформлені граматично. Інша проблема полягає в тому, що деякі вчені стверджують, що адвербіалій способу дії можуть комбінуватися лише з акційними дієсловами [6].

Мета статті – виявити семантичні параметри дієслова, що зумовлюють його комбінацію з різними розрядами адвербіалій.

Завдання:

- з'ясувати характер зв'язку між дієсловом і адвербіалією способу дії;
- визначити класи дієслів та рівень їхні потенційних можливостей комбінуватися з адвербіаліями способу дії;
- вивести верифікаційні параметри, які сприяють комбінуванню або блокують комбінаторику дієслів з адвербіаліями способу дії певних розрядів.

Розв'язання цього питання лежить у площині семантичних відношень між компонентами адвербіального комплексу. За базовий елемент аналізу, на думку Г.Г. Почепцова, варто брати дієслово, адже через нього завдяки широті його сполучувальних можливостей до складу речення можуть бути включені різні синтаксичні елементи. При цьому слід зважати на те, що мовна одиниця, присутність якої в оточенні того чи іншого слова детермінується головним словом, є такою, що входить до обов'язкового оточення цього слова. Елемент, присутність якого не є детермінованим, розглядається як факультативний [8, с.10]. Оскільки не кожне дієслово “вимагає” присутності адвербіалії способу дії, робиться висновок про факультативний зв'язок між дієсловом і адвербіалією в цілому.

На перший погляд, складається враження, що у зв'язку з факультативністю, вплив семантики дієслів на вибір адвербіалій є несуттєвим. Тому доцільно припустити, що семантика дієслова впливає на сполучуваність з адвербіаліями, якщо не в плані їх синтагматичної факультативності / обов'язковості, то у доборі тієї чи іншої адвербіалії на семантичній основі, на основі асоціативно-семантичного зв'язку. Так, наприклад, не викликає сумніву, що певні дієслова сполучаються з адвербіаліями способу дії лише позитивного смислу, в той час як інші дієслова “вимагають” адвербіалій негативної спрямованості. Очевидно, існують ще й інші фактори, які обмежують або, навпаки, сприяють такій сполучуваності.

З огляду на це, релевантними стають семантичні ознаки дієслова. Чимало дослідників вважають, що адвербіалії способу дії сполучаються лише з акційними дієсловами [6, с. 357–358]. Для визначення характеру сполучуваності в рамках комплексу необхідно враховувати характеристики обох компонентів. Виникає необхідність співвіднести певні розряди адвербіалій з семантичними розрядами дієслів у давньоанглійській мові. Слід зазначити, що деякі західні лінгвісти у своїх сучасних дослідженнях виходять на проблему способу дії лише тоді, коли намагаються встановити, які саме аргументи дієслова відіграють важливішу роль: додаток

чи обставина, спосіб дії чи причина, спосіб дії чи мета тощо [13; 16; 17; 18; 19; 21]. При цьому Л. Телмі вводить поняття так званих верифікаційних параметрів (*veridical parameters*) стосовно дієслів, які розглядаються як семантичні риси, що визначають напрямок сполучуваності дієслова [21, р. 211–276]. Це означає, що такі параметри мають бути встановлені на основі класифікаційних характеристик дієслів і у відношенні до адвербіалій способу дії.

Семантична класифікація тих чи інших лексичних одиниць у лінгвістиці здійснюється здебільшого в межах “семантичного поля”. Уточнюючи поняття семантичного поля, Г.А. Уфимцева посилається на Ю.М. Караулова, який із урахуванням сучасних досягнень теоретичного мовознавства, відповідаючи на виклики прикладної лінгвістики, дав нове розуміння семантичного поля, виходячи з принципів структурування лексики в ідеографічному словнику [11, с. 137]. На противагу Й.Тріру, який приписував семантичному полю чітко визначені й незмінні межі, Ю.М. Караулов обґрунтував розмитість, невизначеність меж поля, зумовлену онтологічно – надлишковістю поля і “незворотністю” членів цієї ієрархічно організованої мікросистеми слів та її ядра [4, с. 139].

Семантичну класифікацію дієслів сучасної англійської мови пов’язують з іменами З. Вендлера, який поділив всі дієслова на чотири класи [22], та Дж. Ліча [17]. Серед російських лінгвістів, які пропонували ті чи інші класифікації дієслів в різних мовах, можна назвати: Ю.Д. Апресьяна [1], М.М. Болдирева [2], Г.Г. Сильницького [10], Г.А. Уфимцеву [11] та ін. На матеріалі української мови класифікацію розробляли С.М. Дишлева [3], І.І. Овчиннікова [7, с. 130–134] та ін.

Найближчою до нашого завдання можна вважати класифікацією С.М. Дишлевої [3]: по-перше, її класифікація є достатньо деталізованою, що дає можливість виокремити семантичні класи, що найкраще співвідносяться з нашим текстовим матеріалом, і, по-друге, дослідження С.М. Дишлевої спрямоване на встановлення реалізації потенції дієслів якраз з точки зору їх сполучення з адвербіальними елементами, хоча йдеться не стільки про адвербіалії способу дії, скільки про адвербіалії як клас слів.

Пропонуємо робочу класифікацію дієслів. Із загального корпусу досліджуваного матеріалу нами були відібрані 150 речень із різними дієсловами, які відображають подієво-адвербіальну ситуацію способу дії. Усі дієслова умовно поділені на шість лексико-семантичних груп (далі – ЛСГ): в першу групу ЛСГ V1 (*action*) ми включили акційні дієслова; друга група ЛСГ V2 (*relation*) містить дієслова, які близькі до акційних – дієслова взаємодії; третя група ЛСГ V3 (*speak*) – дієслова мовлення; ЛСГ V4 (*process*) – група внутрішніх процесів, які не залежать від волі людини; п’ята група ЛСГ V5 (*existence*) обіймає дієслова буття, місця розташування і змін; у шосту групу ЛСГ V6 (*char.*) включені дієслова, які відображають дію як характерну властивість не діяча, а об’єкта. Завдання полягає у виявленні характеру сполучуваності дієслів цих класів з адвербіаліями способу дії.

Розглянемо дієслова ЛСГ V1 (*action*). У давньоанглійській мові такі дієслова позначають конкретну дію [12]: (*ge*)*dōn* (робити, виконувати; створювати, здійснювати, класти, розміщувати, заставляти, зберігати, досягати, перебувати); (*ge*)*læstan* (робити, виконувати, приносити, стояти поруч, надавати послугу, здійснювати щось, переносити, витримувати, триматись до кінця); (*ge*)*fremman* (робити, здійснювати, добиватися, досягати, дозволяти собі, підтримувати, просуватися): *Dōh wel ðam ðe eow yfel dōh* – Роби добре навіть тому, хто тобі погано робить [Gen., 2323]. *Yfele gedvdon* – Вони погано вчинили [Gen., 44.5]. *Ic do swyðe treowlice ymb hu* – Я роблю це для тебе з великою відданістю [Ps. Th. 11, b]. *Ic ða wære sode gelæste* – Я насправді хотів би цю угоду виконати [Gen., 2308].

Наведені вище приклади свідчать про широкі можливості дієслів цієї групи комбінуватися з адвербіаліями способу дії різної семантики. Особливо це характерно для дієслова *don*, що як дієслово широкої семантики не просто “приймає” уточнення за допомогою прислівників,

але потребує такого уточнення. Дієслово *don* може комбінуватися, в першу чергу, з одиницею *wel*. Прислівник *wel* у давньоанглійській мові належить до першої лексико-семантичної групи і є первинним прислівником (ЛСГ 1), які О.С. Кубрякова вважає “симплексами”, або “примарними”, оскільки вони називають первинні поняття, які були абстраговані людиною на початкових етапах розвитку мови [5, с. 150–155]. Прислівник *yfele* утворюється від іменника *yfel* і має граматичний показник (-e), в якому відображене метафоричне перенесення.

Прислівник *swiðe* (в наступному реченні) належить до другої семантичної групи, оскільки він має суфікс (-e), однак він набув додаткового значення, яке дає йому можливість бути вжитим у функції інтенсифікатора, підсилюючи значення прислівника *treowlice*, який належить до третьої групи на тій підставі, що має суфікс (-lice). Це означає, що *treowlice* є ще більш ускладненої семантичної структури за рахунок розгортання асоціативного значення. Такі ж характеристики має наступний прислівник *esnlice*.

Прислівник *sore* модифікує значення дієслова *gelæste* порівняно з дієсловом *don*, однак має досить великий модифікаційний потенціал стосовно способу дії. Можна сказати, що адвербіалія характеризується семантикою волітливості. Прислівник *sode* є спорідненим з прикметником *sod*, який, за словником (ASD), позначає *sooth, very truly*. Останній, у свою чергу, споріднений з іменником *sawle* (душа). Не важко зрозуміти походження абстрагованого прислівникового значення: “душа > від душі > дуже чесно > відверто > насправді”. Більше того, словник подає також ще один прислівник – *sodes* (of a truth, verily, indeed, really), який є формою родового відмінка іменника. Значення обох прислівників близькі. Однак, значення першого ближче до прикметника, а ступінь абстракцій є меншим. Значення другого прислівника близьке до модального. Прислівник *swiðe* набув додаткового підсилювального значення. Похідні прислівники мають широке “нерозчленоване” значення, яке можна назвати “абстрактно – аспектним” або “мета-аспектним”. Серед дієслів цієї групи можна назвати й інші дієслова, які теж можуть комбінуватися з різними адвербіаліями. Перешкодою для комбінування (“фільтром”) може бути внутрішня модифікація дієслова або вживання префікса, який звужує поняття настільки, що подальша модифікація є неможливою. Група дієслів V1 є найчисельнішою з усіх груп як за кількістю дієслів у цілому, так і за кількістю дієслів, які сполучаються з адвербіаліями.

Говорячи про параметри дієслова, які сприяють комбінаториці того чи іншого дієслова з певними семантичними групами адвербіалій, слід зазначити, що їх можна вивести із загальної семантики дієслова або семантичної групи слів. Про такі параметри говорить, зокрема, Л. Телмі [21]. Про них також згадує М.М. Болдирев, який уважає волітивність однією із найважливіших характеристик для комбінування дієслова з адвербіалією способу дії [2]. Саме волітивність є обов’язковою семою у значеннях акційних дієслів. Таке значення може навіть експлікуватися – за допомогою дієслова *willan*. *Ic wille mid flōde folc acwellan* – Я хочу повністю людей знищити [Gen., 1296].

З прикладів випливає, що для акційних дієслів можна запропонувати такі параметри, які могли б відобразитися різними адвербіаліями: *бажано / небажано; добре / погано; активно / пасивно; сильно / слабо; з напруженням / без напруження; швидко / поволі; результативно / безрезультативно; явно / приховано; з наміром / без наміру* тощо.

ЛСГ V2 (relation) передбачає можливість комбінування з прислівниками на основі таких параметрів: *добре / погано; дружньо / недружньо; з любов’ю / з ненавистю; стримано / нестримано; шанобливо / зневажливо; терпляче / нетерпляче; з розумінням / не розуміючи; відкрито / таємно; настирливо, нахабно / терпляче; правильно / неправильно*. Як видно з переліку, основні параметри, пов’язані з оцінною опозицією *добре / погано*. Це протиставлення характеризує саме цю групу дієслів, оскільки відображає людські стосунки, тобто relations.

Серед дієслів, які мають сему ‘позитивне ставлення до людини’, часто вживаними є: *ahreddan* (врятувати, звільняти); *ealgian* (захищати, охороняти), *(ge-)þancian* (дякувати). З ними можуть вживатися такі адвербіалії: *(ge-)trywlice* (чесно, віддано, вірно); *georne* (з великим бажанням,

напевне, бажано, твердо, рішуче); *geornlice* (охайно, точно, охоче), а також фразові адвербіалії *tinu mid miclum earning* (цілком заслужено). Такі прислівники можуть бути у формі ступенів порівняння. *And swyðost on þa þing þe geornost to Godes lage gebyriað mid righte* – І найкраще, якщо до Божих законів ставляться правильно [SL].

ЛСГ V3 (*speak*) містять дієслова на позначення процесів мовленнєвої діяльності. Дієслів цієї семантики досить багато, як і параметрів, на основі яких можуть уживатись адвербіалії. Часто вживаними дієсловами на позначення процесу мовлення є (*ge-*)*tellan* (розповідати, розраховувати, думати, наказувати); (*ge-*)*wordian* / *wordrian* / *wordlian* / *wurdlian* (розмовляти, вести розмову), *sp(r)ecan* (говорити, заявляти, розповідати). Якщо виходити з семантичних параметрів, то серед них можна назвати такі: *добре* / *погано*; *голосно* / *тихо*; *напружено* / *розслаблено*, *спокійно*; *чітко* / *нечітко*; *розбірливо* / *нерозбірливо*; *доброзичливо* / *недоброзичливо*; *уважно* / *неуважно*; *серйозно* / *несерйозно*; *переконливо* / *непереконливо*; *приємно* / *неприємно* тощо. Адвербіалії, які найчастіше зустрічаються при дієсловах мовлення: *oft* (часто) *wel(l)* (добре), *georne* (радісно), *wordum* (словами, проповідями), *hlude* (голосно), *sweotole* (гарно, чітко), *andgitfulllice* (розумно), *gerādlice* (з готовністю, сміливо); *wunderlice* (чудово) та ін.: [...] *hie wel spræcan* – вони гарно говорять [SL, с.42]. *Ic swerige þurh God* – Я клянуся Богом [Ælfr., Gr. 38]. *Swede se preost besone* – Священник заговорив негайно [Ps.].

Серед дієслів мовлення є група слів, які внутрішньо модифіковані щодо характеру звучання, наприклад, *hlydan* (кричати). Оскільки сема ‘спосіб дії’ фактично закладена у значенні дієслова, то воно не модифікується прислівниками, або це трапляється набагато рідше; лише у тому випадку, якщо адвербіалія демонструє значення аспекту, не відображеного у значенні дієслова. *Hwæt is ðis folc ðe ðus hlude singeb?* – Що ті люди так голосно співають? [BH 149, 30]

ЛСГ V 4 (processes). Дієслова внутрішніх станів і мислення характеризуються тим, що передають відчуття, тому вони позбавлені таких параметрів, як волітвність, активність, керованість та відтінків цих значень. У давньоанглійських текстах найчастотнішими є такі дієслова: *lician* (любити щось), *wepan* (плакати), *gewulnian* (сердитись), *lufian* (любити), *ladian* (ненавидіти, викликати ненависть) тощо. *Man lādette tō swýþe ðæt man scolde lufian* – Люди дуже ненавиділи те, що вони мали любити [AO, 118, 13]. (*Pæt*) *menn swyðor scamað* – що люди дуже соромляться [SL, с. 44]. *Pe wē oft holiað* – те, що ми часто страждаємо [...] [SL].

Як впливає з прикладів, з цими дієсловами вживаються в основному адвербіалії частотності, ступеня й інтенсивності, як і можна було б передбачити. Параметрами, на основі яких приєднуються такі адвербіалії, можна вважати: *добре* / *погано* *легко* / *важко*; *правильно* / *неправильно*; *повністю* / *частково*; *з цікавістю* / *без інтересу*; *серйозно* / *несерйозно*; *емоційно* / *нейтрально*; *терпляче* / *нетерпляче*; *ретельно* / *поверхово*.

Так само розглядається комбінаторика дієслів групи ЛСГ V5 (existence) – дієслова на позначення буття, перебування і зміни місця перебування або стану та групи ЛСГ V6 (*char*) – дієслова на позначення характерних ознак особи, предмета, явища. Такі дієслова часто позначають так звані “фіктивні дії” (fiction actions) [14].

Дієслова всіх шістьох груп можуть комбінуватися з підрядними реченнями способу дії і порівняння. Підрядні речення, які кваліфікують дію у конструкціях “дієслово-обставини” способу дії, сполучаються з самими різноманітними дієсловами, серед яких ми можемо назвати: *don* (робити), *wilnian* (хотіти), *irnan* (бігти), *teon* (хапати), *leofian* (жити) і навіть дієслово *beon* (бути, існувати) тощо: *Ða hwile þe he leofode he dyde swa him þearf wæs* – І поки він жив, він робив усе, як йому личило [Chr. Cot. Tiber. B. IV. An. 969].

Аналіз комбінаторики шістьох виокремлених груп давньоанглійських дієслів з адвербіаліями способу дії дозволяє зробити висновок, що адвербіалії способу дії комбінуються здебільшого з акційними дієсловами класів V1 і V2. Акційні дієслова не завжди реалізують свої потенційні можливості комбінуватися з адвербіаліями способу дії. На вживання адвербіалій впливає

багато факторів: характер ситуації, намір мовця, будова речення тощо. Широка сполучуваність є характерною для групи мовлення (V3), оскільки такі дієслова поєднують у своїй семантиці фази дії (говоріння), процес (мислення) і стан (сприйняття й усвідомлення). Особливо часто при дієсловах мовлення вживається відмінкова адвербіалія *wordum*, яка має значення “на словах”, “словами”.

Перші три групи дієслів характеризуються широкою вживаністю при них адвербіалій способу дії, однак не можна сказати, що інші класи з адвербіаліями способу дії не комбінуються. Можливість для дієслів “статальних” класів (V4, V5, V6) комбінуватися з адвербіаліями способу дії можна пояснити двома факторами: по-перше, адвербіалії у давньоанглійській мові мають широку і не завжди чітко виражену семантику, таку, що “втягує” в себе аспекти дії, які межують з аспектами, скажімо, руху (як прислівники *oft*, або *wide*); по-друге, статичні дієслова буття та місцезнаходження можуть сприйматися як активні, зокрема дієслова *buon* і *settan*. Широко вживаними є комбінації дієслів різних класів із клаузальними адвербіаліями (V swa A).

ЛІТЕРАТУРА

1. Апресян Ю.Д. Избранные труды : в 2 т. / Юрий Дереникович Апресян. – М. : Языки русской культуры, 1995. – Т. I : Лексическая семантика : синонимические средства языка. – 464 с.
2. Болдырев Н.Н. Теоретические основы и методологические принципы когнитивного исследования языка / Н.Н. Болдырев // Вестник Челябинского государственного университета. – 2013. – № 24 (315). – Вып. 82 : Философия искусствоведения. – С. 7–13.
3. Дишлева С.М. Адвербіална дистрибуція лексико-граматичних груп українських дієслів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 / С.М. Дишлева. – К., 2008. – 27 с.
4. Караулов Ю.Н. Ассоциативная грамматика русского языка / Юрий Николаевич Караулов. – М. : Изд-во ЛКИ, 2010. – 332 с.
5. Кубрякова Е.С. Роль словообразования в формировании языковой картины мира / Е.С. Кубрякова // Роль человеческого фактора в языке. Язык и картина мира / [отв. ред. Б.А. Серебренников.] – М. : Наука, 1988. – С. 141–172.
6. Мороховська Е.Я. Основи граматики англійської мови. Теорія і практика / Емілія Яківна Мороховська. – К. : Вища школа, 1993. – 472 с.
7. Овчиннікова І.І. Принцип семантико-синтаксичної єдності у типології дієслівної лексики української мови / І.І. Овчиннікова // Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 9 : Сучасні тенденції розвитку мов. – 2012. – Вип. 8. – С. 130–134.
8. Почепцов Г.Г. Синтагматика английского слова / Григорий Григорьевич Почепцов. – К. : Вища школа, 1976. – 112 с.
9. Плоткин В.Я. Строй английского языка : [учебное пособие] / Вульф Яковлевич Плоткин. – М. : Высшая школа, 1989. – 241 с.
10. Сильницкий Г.Г. К проблеме соотношения семантических и формальных признаков английских глаголов / Г.Г. Сильницкий // Семантика английского глагола в соотношении с признаками различных языковых уровней : [сб. ст.]. – Смоленск : СГПИ имени К. Маркса, 1988. – С. 8–22.
11. Уфимцева А.А. Лексическое значение : Принцип семиологического описания лексики : [монография] / Анна Анфилофьевна Уфимцева. – [2-е изд. стер.]. – М. : УРСС, 2002. – 240 с.
12. Davidson D. The Logical Form of Action Sentences / D. Davidson // The logic of decision and action / (ed.) N. Rescher. – Pittsburgh : University of Pittsburgh Press, 1967. – P. 81–95.
13. Ernst T. Why epistemic and manner modifications are exceptional / T. Ernst // Proceedings of the 13th Annual Meeting of the Berkeley Linguistic Society. – Berkeley : B.L.S., 1987. – P. 77–87.

14. Geuder W. Depictives and Transparent Adverbs / W. Geuder // *Adverbials. The Interplay between Meaning, Context and Syntactic Structure* / [eds J. Austin, S. Engelberg, G. Rauh]. – Amsterdam : Benjamins, 2004. – P. 131–166.
15. Lakoff G. *Women. Fire and Dangerous Things. What Categories Reveal About the Mind* / George Lakoff. – Chicago : the University of Chicago Press, 1987. – 614 p.
16. Langacker R.W. *A course in cognitive grammar. Manuscript. Preliminary draft* / Ronald Wayne Langacker. – San Diego : UCSD, 2000. – 73 p.
17. Leech G. N. *Meaning and the English verb* / Geoffrey Leech. – London, 1971. – 146 p.
18. Oh Kyung-ju. *Manner and path in motion event descriptions in English and Korean* / Oh Kyung-ju // *Proceedings of the 27th Annual Boston University Conference on Language Development* / [eds B. Beachley, A. Brown, F. Conlin]. – Somerville, MA : Cascadilla Press, 2003. – P. 580–590.
19. Piñón Ch. *Speech-act adverbs as manner adverbs* [Electronic resource] / Christopher Piñón. – Mode of Access : http://pinon.sdf-eu.org/work/pinon_saama_ho.pdf
20. Schafer M. *Pure Manner Adverbs Revisited* / M. Schafer // *Sinn & Bedeutung VI. Proceedings of the Sixth Annual Meeting of the Gesellschaft fur Semantik* / [eds G. Katz, S. Reinhard, Ph. Reuter]. – Osnabruck : University of Osnabruck, 2002. – Vol. 1. – P. 311–323.
21. Talmy L. *Fictive Motion in Language and 'Ception'* / L. Talmy // *Language and Space* / [eds P. Bloom, M.A. Peterson, L. Nadel, F. Garrett]. – Cambridge : MIF Press, 1996. – P. 211–276.
22. Vendler Z. *Verbs and times* / Z. Vendler // *Linguistics in philosophy*. – Ithaca – N.Y., 1967. – P. 97–121.

ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

23. *ASD – An Anglo-Saxon Dictionary Based on the Manuscript collections of the late Joseph Bosworth, D.D., F.R.S.* / [ed. T. Northcote Toller, M.A.]. – N.Y. : Oxford University Press Inc., 1997.
24. *Bede's Ecclesiastical History of the English People* // Алексеева Л.С. *Древнеанглийский язык*. – М. : Высшая школа, 1964. – P. 14–19.
25. *The Blickling Homilies of the 10th Century* / [ed. R. Morris]. – L. : N. Trubner & CO, 1880. – Part I–II. – 369 p.
26. *Beowulf* [Electronic resource]. – Mode of Access : <http://www8.georgetown.edu/departments/medieval/labyrinth/library/oe/texts/a4.1.html>
27. *Genesis A/B in Thwartes Heptateuch*
28. *Elfric's Grammar* [Electronic resource]. – Mode of Access : [http://books.google.com.ua/books? \[...\]](http://books.google.com.ua/books? [...])
29. *King's Ælfred's Orosius* // *Древнеанглийский язык* / Л.С. Алексеева. – М. : Высшая школа, 1964. – P. 19–23.
30. *Psalms* [Electronic resource]. – Mode of Access : <http://www8.georgetown.edu/departments/medieval/labyrinth/library/oe/texts/a5.html>
31. *Sermo Lupi ad Anglos* // *Древнеанглийский язык* / Л.С. Алексеева. – М. : Высшая школа, 1964. – P. 41–47.

Дата надходження до редакції 25.12.2014